HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ושני נפשך במאי אישני אמר ליה זיל אייתי לי מספרא ואיגזייך אנא מהיכא אייתי א"ל עול לההוא ביתא ואייתי אזל אשכחינהו אתו מלאכי שרת ואידמו ליה כגברי והוו קא טחני קשייתא א"ל הבו לי מספרא א"ל טחון חד גריוא דקשייתא וניתן לך טחן חד גריוא דקשייתא ויהבו ליה מספרתא עד דאתא איחשך א"ל זיל אייתי נורא אזל ואייתי נורא בהדי דקא נפח ליה אתלי ביה נורא בדיקניה אזל גזייה לרישיה ודיקניה אמרו היינו דכתיב [1]וגם את הזקן תספה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי גרירתיה לארמאה שפיר ליה איתלי ליה נורא בדיקניה ולא שבעת חוכא מיניה אזל אשכח דפא מתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא אמר אי אזיל ההוא גברא ומצלח מקרב להו לתרין בנוהי שמעו בנוהי וקטלוהו היינו דכתיב [2]ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכהו בחרב וגו' [3]ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וגו' אמר רבי יוחנן אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם לילה שמו שנאמר [4]והלילה אמר הורה גבר ור' יצחק נפחא אמר שעשה עמו מעשה לילה שנאמר [5]מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא אמר ריש לקיש טבא דנפחא מדבר נפחא [6]וירדף עד דן אמר רבי יוחנן כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו ראה בני בניו שעתידין לעבוד ע"ז בדן שנאמר [7]וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן ואף אותו רשע לא נתגבר עד שהגיע לדן שנאמר [8]מדן נשמע נחרת סוסיו אמר רבי זירא אע"ג דשלח ר' א)(יהודה בן בתירא מנציבין) ב)הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו והזהרו בוורידין כר' יהודה והזהרו בבני עמי הארץ שמהן תצא תורה כי הא מילתא מודעינן להו [9]צדיק אתה ה' כי אריב אליך אך משפטים אדבר אותך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד נטעתם גם שורשו ילכו גם עשו פרי מאי אהדרו ליה [10]כי את רגלים רצתה וילאוך ואיך תתחרה את הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה בגאון הירדן משל לאדם אחד שאמר יכול אני לרוץ ג' פרסאות לפני הסוסים בין בצעי המים נזדמן לו רגלי אחד רץ לפניו ג' מילין ביבשה ונלאה א"ל ומה לפני רגלי כך לפני הסוסים עאכ"ו ומה שלשת מילין כך ג' פרסאות על אחת כמה וכמה ומה ביבשה כך בין בצעי המים על אחת כמה וכמה אף אתה ומה בשכר ארבע פסיעות ששלמתי לאותו רשע שרץ אחר כבודי אתה תמיה כשאני משלם שכר לאברהם יצחק ויעקב שרצו לפני כסוסים עאכ"ו היינו דכתיב [11]לנביאים נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמותי הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין מפני ה' ומפני דברי קדשו הני ד' פסיעות מאי היא דכתיב [12]בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים וגו' משום כי חלה חזקיהו ויחזק שדר ליה ספרים ומנחה (אין) [13]לדרוש (את) המופת אשר היה בארץ דאמר רבי יוחנן אותו היום שמת בו אחז שתי שעות היה וכי חלה חזקיהו ואיתפח אהדרינהו קודשא בריך הוא להנך עשר שעי ניהליה דכתב [14]הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחורנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה א"ל מאי האי א"ל חזקיהו חלש ואיתפח אמר איכא גברא כי האי ולא בעינא לשדורי ליה שלמא כתבו ליה שלמא למלכא חזקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא נבוכד נאצר ספריה דבלאדן הוה ההיא שעתא לא הוה התם כי אתא אמר להו היכי כתביתו אמרו ליה הכי כתבינן אמר להו קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף אמר אלא הכי כתובו שלם לאלהא רבא שלם לקרתא דירושלם שלם למלכא חזקיה אמרי ליה ג)קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא רהט בתריה כדרהיט ד)ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה אמר ר' יוחנן אילמלא ה)(לא) בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל מאי בלאדן בן בלאדן אמרי בלאדן מלכא הוה ואישתני אפיה והוה כי דכלבא הוה יתיב בריה על מלכותא כי הוה כתיב שמיה ושמיה דאבוה בלאדן מלכא היינו דכתיב [15]בן יכבד אב ועבד אדוניו בן יכבד אב הא דאמרן ועבד אדוניו דכתי' [16]ובחודש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם וישרף את בית ה' ואת בית המלך

ומי

אשני נפשך. שנה עצמך כדי שלא יכירוך: **ואיגזייך אנא.** אני אגלחך: **קשייתא.** גרעיני תמרים: **טחון.** אלו גרעינין וניתן לך מספרים. והיינו דכתיב ו) בתער השכירה על שם שטרח נתנו לו תער לגלח ואיזהו שכר נתנו לו בעברי נהר ז) דברים שדרכן לעשות על ידי נהר דהיינו טחינת ריחים: **וגם הזקן תספה.** דלא כתיב גלוח אלא הראש אבל הזקן כתיב תספה ח) לשון כלוי על ידי אור שכלתה לגמרי: **גרירתיה לארמאה ושפר באפיה.** אם אתה מחרך את הארמאי והוטב בעיניו הבער לו אש בזקנו ולא שבעת חוכא מיניה: ט) **בית נסרך אלהיו.** לשון נסר שהשתחוה לנסר ועשאו אלוה: **היינו דכתיב ויהי הוא משתחוה.** משמע מפני שמשתחוה לשם הכוהו: **ויחלק עליהם.** איידי דאיירי י) במלאכים איירי נמי בהאי קרא דכתיב כ) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' וגו' נקט ויחלק עליהם לילה וגו': **מלאך שנזדמן לאברהם לילה שמו.** והוא סייעו: **מעשה לילה.** שנלחמו בשבילו כוכבי לילה כמו שעשו בשביל ברק: **טבא מליה דר' יצחק נפחא מדבר נפחא.** ר' יוחנן דמקרי בר נפחא בכולא הש"ס כמו (ב"מ דף פה:) מאן עייל בר נפחא נראה למורי דאביו של ר' יוחנן הוי נפחא ולהכי מיקרי בר נפחא ואית דמפרשי בר נפחא על שם יופיו: **הזהרו בזקן.** אע"פ ששכח תלמודו הואיל ומחמת אונסו הוא: **הזהרו בורידין כר' יהודה.** דאמר בשחיטת חולין (דף כז.) עד שישחוט את הורידין של עוף הואיל וצולהו כולו כאחד אינו חותכו ומולחו כבשר חיה ובהמה: **הזהרו בבני עמי הארץ.** שנעשו תלמידי חכמים לעשות להם כבוד שמהם תצא תורה לישראל שהרי יצאו שמעיה ואבטליון מבני בניו של סנחריב ומבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק כדלקמן [ע"ב]. ואע"ג דאמר רבי יהודה הכי הזהרו בבני עמי הארץ:

כי הא מילתא. דלקמן מודעינן להו כי היכי דחזינן לקמן דלא זכה נבוכדנצר לאותו כבוד אלא מפני זכות ד' פסיעות כדאמרינן לקמן ה"נ אמרי' לבני עמי הארץ דלא זכו לאותו כבוד אלא מחמת זכות מעט שהיה באביהם מ"ר. ואית דאמרי דרבי זירא אדלעיל קאי אבני סנחריב אע"ג דשלא רבי יהודה הזהרו בבני ע"ה לכבדן שמהם תצא תורה כי היכי דנפקו מסנחריב כי הא מילתא מודיעים להו לבני ע"ה דהא דמוקרין להו לאו משום אביהם אלא משום תורה שבהם שלא תזוח דעתם עליהם ויאמרו אבותיהם צדיקים היו: **מדוע דרך רשעים צלחה.** מפני מה הצליח נבוכדנצר וכבש ירושלים: **אהדרו ליה.** לירמיה: **בצעי מים.** מרשק"ו בלע"ז: **ד' פסיעות.** מפורש לקמן: **על אחת כמה וכמה.** שיהו כל אדם יכולין לתמוה על מתן שכר גדול שישתלם עליהם: **לנביאים.** אברהם יצחק ויעקב: **נשבר לבי בקרבי.** כלומר תמהתי על מתן שכרן: **שתי שעות.** כדי שלא יהא פנאי לספדו ולקברו: **אתפח.** נתרפא: **אהדרינהו הקב"ה.** להנך שעות לחזקיהו דאותו היום שנתרפא חזקיה היה של כ"ב שעות: **רהט בתריה.** דשליח: **לא היה להם תקנה.** שהיה שכרו מרובה והיה לו רשות לאבד שאריתנו: **הוה כתיב שמיה ושמיה דאבוה.** כדי שיתכבד אביו לכך נקרא שם אביו עליו שנקרא מרודך בלאדן דאי לא כתיב אלא מרודך בן בלאדן לא הוי מיתקרי עליה שמיה דאבוה דהכי כתבי כולהו אינשי פלוני בן פלוני להכי כתיב מרודך בלאדן: **בחדש החמישי בעשור לחדש בא נבוזר אדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם.** אלמא נבוכדנצר סליק לירושלם:

ומי

מסורת הש"ס

א) גי' ב"ש ריב"ל, **ב)** ברכות ח:, **ג)** לעיל דף פב. ב"מ פג:, **ד)** [במדר' ובילקוט איתא שלש וכ"א ברש"י ירמיה יב פ"ה], **ה)** [עי' תוס' מגילה כא.], **ו)** [ישעיה ז], **ז)** [שם], **ח)** [שם], **ט)** [נ"ל אחר ד"ה היינו], **י)** [לעיל נה:], **כ)** [מ"ב יט],

גליון הש"ס

גמ' קריינא דאגרתא. בתנחומא פ' תשא איתא דמרודך בלאדן בעצמו נתחרט ורהט בתריה ג' פסיעות:

לעזי רש"י

מרשק"ו [מריש"ק].

ביצה, מקווה מים רדודים.

תורה אור

1. בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלָיִם וְגַם אֶת הַזָּקָן תִּסְפֶּה:
ישעיהו ז כ

2. וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נִסְרֹךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו הִכֻּהוּ בַחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו:
מלכים ב יט לז

3. וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק:
בראשית יד טו

4. יֹאבַד יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר הֹרָה גָבֶר:
איוב ג ג

5. מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא:
שופטים ה כ

6. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן:
בראשית יד יד

7. וַיָּשֶׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן:
מלכים א יב כט

8. מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעֲשָׁה כָּל הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ:
ירמיהו ח טז

9. צַדִּיק אַתָּה יְיָ כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד:
ירמיהו יב א

10. כִּי אֶת רַגְלִים רַצְתָּה וַיַּלְאוּךָ וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה אֶת הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן:
ירמיהו יב ה

11. לַנְּבִאִים נִשְׁבַּר לִבִּי בְקִרְבִּי רָחֲפוּ כָּל עַצְמוֹתַי הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ יָיִן מִפְּנֵי יְיָ וּמִפְּנֵי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ:
ירמיהו כג ט

12. בָּעֵת הַהִוא שָׁלַח מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיֶּחֱזָק:
ישעיהו לט א

13. וְכֵן בִּמְלִיצֵי שָׂרֵי בָבֶל הַמְשַׁלְּחִים עָלָיו לִדְרֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָאָרֶץ עֲזָבוֹ הָאֱלֹהִים לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת כָּל בִּלְבָבוֹ:
דברי הימים ב לב לא

14. הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרָדָה:
ישעיהו לח ח

15. בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה בָזִינוּ אֶת שְׁמֶךָ:
מלאכי א ו

16. וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תְּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים עָמַד לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל בִּירוּשָׁלָם: וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית יְיָ וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל בֵּית הַגָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ:
ירמיהו נב יב-יג